

En el centenari de l'assassinat de Salvador Seguí, el Noi del Sucre (1887-1923)

SOLEDAD BENGOCHEA ECHAONDO

*Grup de recerca consolidat Treball,
Institucions i Gènere (TIG),
de la ub, i de Tot Història, Associació Cultural
msoledad.bengoechea@gmail.com*

RESUM

Salvador Seguí, el Noi del Sucre, fou el líder de la Confederació Nacional del Treball (CNT) a Catalunya durant el període més dur i conflictiu de l'organització. El seu lideratge fou combatiu a la vegada que conciliador, la qual cosa va convertir-lo en un blanc de la patronal. De formació autodidàctica, era partidari d'educar la classe treballadora com a pas previ a la revolució social contra el capitalisme. Dues idees, la cultura com a palanca d'alliberament personal i el sindicat com a eina d'alliberament col·lectiva, van modelar el seu ideari. La seva concepció original del paper dels sindicats en la vida pública podria haver obert escenaris interessants per al desenvolupament de la CNT en un context democràtic. No obstant això, el projecte de Seguí es va veure truncat a causa de la seva precoç defunció. Quan només tenia trenta-cinc anys, el 10 de març de 1923, va caure assassinat per pistolers dels Sindicats Lliures, tot indica que a sou de la patronal. Desapareixia així un dirigent que havia encarnat la voluntat unitària d'un anarcosindicalisme de negociació sense perdre de vista l'objectiu revolucionari a llarg termini.

Paraules clau: Salvador Seguí (el Noi del Sucre), anarcosindicalisme, Sindicats Lliures, Confederació Nacional del Treball (CNT).

Fecha de recepció: 18/09/2023
Fecha de acceptació: 14/12/2023

RESUMEN

*En el centenario del asesinato de Salvador Seguí,
el Noi del Sucre -el chico del azúcar- (1887-1923)*

Salvador Seguí, el Noi del Sucre (“el Chico del Azúcar”), fue el líder de la Confederación Nacional del Trabajo (CNT) en Cataluña durante el periodo más duro y conflictivo de la organización. Su liderazgo fue combativo a la vez que conciliador, algo que le convirtió en un blanco de la patronal. De formación autodidacta, era partidario de educar a la clase trabajadora como paso previo a la revolución social contra el capitalismo. Dos ideas, la cultura como palanca de liberación personal y el sindicato como arma de liberación colectiva, moldearon su ideario. Su concepción original del papel de los sindicatos en la vida pública podría haber abierto escenarios interesantes para el desarrollo de la CNT en un contexto democrático. No obstante, el proyecto de Seguí se vio truncado a causa de su precoz defunción. Cuando solo tenía treinta y cinco años, el 10 de marzo de 1923, cayó asesinado por pistoleros de los Sindicatos Libres, todo indica que a sueldo de la patronal. Desaparecía así un dirigente que había encarnado la voluntad unitaria de un anarcosindicalismo de negociación sin perder de vista el objetivo revolucionario a largo plazo.

Palabras clave: Salvador Seguí (el Noi del Sucre), anarcosindicalismo, Sindicatos Libres, Confederación Nacional del Trabajo (CNT).

ABSTRACT

*On the centenary of the assassination of Salvador Seguí,
el Noi del Sucre -the sugar boy- (1887-1923)*

Salvador Seguí, el Noi del Sucre (“The Sugar Boy”), was the leader of the Confederación Nacional del Treball (CNT) in Catalonia during the hardest and most conflictive period of the organization. His leadership was combative but also conciliatory, which turned him into a target of the employers. Self-taught, he was in favour of educating the working class as a step prior to the social revolution against capitalism. Two ideas, culture as a lever for personal liberation and the trade union as a weapon for collective liberation, shaped his thinking. His original conception of the role of trade unions in public life could have opened up interesting scenarios for the development of the CNT in a democratic context. However, Seguí’s project was cut short due to his early death. When he was only 35 years old, on March 10, 1923, he was murdered by gunmen of the Sindicato Libre, probably paid by the employers’ organization. So disappeared a man who was a leader that embodied the unitary will of an anarcho-syndicalism of negotiation which did not lost sight of revolutionary objectives in the long term.

Keywords: Salvador Seguí (el Noi del Sucre, ‘The Sugar Boy’), Anarcho-sindicalism, Sindicatos Libres, Confederación Nacional del Treball (CNT).

§

El sindicalisme és la base, l'orientació econòmica de l'anarquisme. Diguem que n'és la concepció. L'anarquia no és un ideal de realització immediata.

“Anarquisme i sindicalisme” (conferència pronunciada per Salvador Seguí al castell de La Mola de Maó, el 31 de desembre de 1920).

El passat 10 de març del 2023 s'ha complert el centenari de l'assassinat de l'anarcosindicalista català Salvador Seguí Rubinat, el Noi del Sucre, quan comptava trenta-cinc anys. Dotat d'un gran carisma, va arribar a esdevenir un gran mite, de tal manera que cent anys després de la seva mort continua sent un referent per a diferents forces sindicals i polítiques. Amb ell també va caure ferit de mort el seu company Francesc Comas, el Peronas, que tenia vint-i-set anys; el Peronas va morir dos dies després. Tots dos havien de ser pares al cap de pocs mesos. La majoria de les fonts assenyalen que els autors dels atemptats foren tres pistolers dels Sindicats Lliures, creats l'any 1919. Fundats per antics carlins, comptaven amb suport policial, governamental i militar i eren la resposta de la patronal davant el creixement de la CNT. En aquella Barcelona sacsejada per les conseqüències de la guerra europea, empresaris i obrers es mataven pels carrers envoltats d'una espiral de violència.

Qui era el Noi del Sucre? Era un dels dirigents més importants de l'anarcosindicalisme i del moviment obrer espanyol. Fou el líder de la Confederació Nacional del Treball (CNT) a Catalunya durant el període més dur i conflictiu de l'organització. El seu lideratge combatiu, però també conciliador, va convertir-lo en un blanc de la patronal. Malgrat haver abandonat els estudis, Seguí defensava l'educació com a arma revolucionària i base de la llibertat personal. La seva figura ha emergit en moments puntuals, com la Segona República o la Transició, quan van aparèixer biografies de Manuel Cruells i Josep M. Huertas Clavería. Les seves teories i discursos es coneixien a partir de cròniques periodístiques i dels seus correligionaris. Durant les dictadures va estar silenciada, i també quan l'anarquisme ha tingut menys predicament. L'historiador Xavier Díez l'ha batejat com “el més desconegut dels anarquistes coneguts”.¹

L'obra de Seguí no és cap nova síntesi teòrica. Seguí no va ser un pensador polític que utilitzés com a primer instrument la lletra impresa; tampoc no va ser cap ideòleg. La seva obra va ser bàsicament oral i, a més, del moment, com correspon al seu paper de dirigent i organitzador. El fet que no existeixin unes obres completes, ni antologies, dificulta la tasca de recopilar la seva obra, donat que la majoria de les publicacions periòdiques en què aquest líder sindicalista hauria pogut col·laborar es troben avui dia disperses, o bé simplement s'han perdut.²

¹ Playà Maset, J. (2023). Avui fa cent anys de l'assassinat de Salvador Seguí, “El Noi del Sucre”, *La Vanguardia*, 10-3-2023.

² Seguí, S. (1975). *Escrits (a cura d'Isidre Molas)*, Edicions 62, 14.

I. ELS ORÍGENS

Comencem parlant dels orígens de Seguí. Hi ha una confusió al voltant dels seus episodis vitals. El seu primer biògraf i amic, el sindicalista i escriptor Pere Foix, afirma que Seguí va néixer a Tornabous el 14 d'abril de 1887, fet que va ser comunament acceptat durant llarg temps. Per la seva banda, Josep Viadiu, llibertari i company del Noi, en una biografia publicada a París, situa el naixement a Lleida el 23 de desembre de 1890. Però el lloc i la data més probables, d'acord amb la partida de naixement localitzada per l'historiador Manuel Lladonosa i recollida en la biografia de Manuel Cruells, són Lleida i el 23 de setembre de 1887.³

L'home conegut com el Noi del Sucre era l'únic fill de Salvador Seguí Barenys, un forner natural de Reus, i de Dolors Rubinat Valls, de Tornabous. Els seus pares es van casar a aquesta darrera localitat. Sembla que en el seu trasllat a Lleida nasqué el seu únic fill. Amb la voluntat d'aprofitar l'auge econòmic de l'Exposició Universal del 1888, al cap de pocs mesos es traslladaren a Barcelona i s'instal·laren en un barri suburbial del Districte 5è, en el qual el proletariat duia una vida difícil. Era un moment en què moltes famílies de comarques afluïen a la ciutat comtal amb l'esperança de millorar les seves condicions de vida.⁴ Allí, el pare va continuar exercint el mateix ofici de forner i el Noi començà l'escola. Pere Foix explica: "A l'escola de pàrvuls Salvador Seguí era ja un rebel, i el mestre se'n queixava al pare".⁵

Des de petit, el Noi manifestà un caràcter rebel, inquiet i independent. Quan tot just tenia deu anys, contradient els seus pares, decidí deixar l'escola. En la baralla familiar, marxà de casa i no tornà fins al cap de tres dies, quan la seva mare el va localitzar vagarejant per Montjuïc.

2. ELS PRIMERS PASSOS

En aquesta edat tan primerenca, deu o dotze anys, Seguí va plantejar als pares que volia treballar. Això provocà greus problemes a la família, però finalment el seu pare se'l va endur a la feina. Després, es va posar a fer de cambrer en una cafeteria molt senzilla. En el nou ofici va durar poc temps. S'inicià llavors en el ram de la construcció; més en concret, es va col·locar d'aprenent en una quadrilla de pintors de parets i començà a anar d'obra en obra. Era conegut en els ambients obreristes pel seu sentit de la justícia i per una gran preocupació social. Però, de caràcter molt inquiet i rebel, el Noi es barallava amb els seus patrons, amb un d'ells perquè li donava poc jornal... En fi, es passava la vida canviant de mestre. Entrà en contacte amb grups anarquistes i entrà a formar part del grup Els Fills de Puta. En els tallers on treballava li van arribar escrits de tendència anarquista i Seguí li va agafar gust a la lectura. Quan li era possible es quedava a casa, llegint. En una paret de l'habitació hi va penjar un retrat en el qual hi sortia el filòsof Friedrich Nietzsche, autor d'Així parlà Zaratustra. Al temps, començà a freqüentar l'Ateneu Enciclopèdic Popular, que no era cap obra burgesa, sinó que va sorgir dels obrers abandonats a les seves pròpies forces. Francesc Layret, un dels fundadors de la institució, va exercir el seu mestratge sobre Salvador Seguí, que assistia a les sessions formatives que s'hi impartien.

³ Díez, X. (2016). *El pensament polític de Salvador Seguí*. Virus, 43.

⁴ Cruells, M. (1974). *Salvador Seguí, el Noi del Sucre*. Ariel, 49.

⁵ Foix, P. (1957). *Apòstols i mercaders: Anys de lluita social a Catalunya*. Eds. de la Fundació Sara Llorens de Serra, 58.

Tot seguit, Seguí es va afiliar a una societat de pintors i escrivia en el periòdic quinzenal *El Pintor*, òrgan de la societat obrera a la què pertanyia, i no trigà a prendre públicament la paraula.⁶ Diuen els que el coneixien que el Noi era un lluitador que buscava la conversa, la discussió i, per què no, també la baralla. Era extravertit, incapaç de callar, de no dir el que pensava. Aquests impulsos del seu caràcter Seguí els va encarrilar vers les lluites socials. Amb tretze anys era un jove precoç. Tenia ja un cos gran, la veu greu, els llavis carnosos i els ulls ouats, però es diu que resultava atractiu per a les noies del barri.

Segons un dels seus biògrafs, Manel Cruells, Seguí completà la seva formació d'autodidacta al modest gabinet de lectura de la seva societat d'ofici i a la Biblioteca Pública Arús, que encara està en vigor en el mateix lloc on es va fundar el 1905, al passeig de Sant Joan de Barcelona, número 26. Actualment és una biblioteca de recerca especialitzada en maçoneria, moviment obrer, anarquisme i l'univers de Sherlock Holmes. La biblioteca fou fundada per Rossend Arús i Arderiu amb la voluntat d'instruir el poble de Barcelona. Hem de dir que Arús pertanyia a la maçoneria, concretament a la lògia La Fraternidad.

Era el febrer del 1902, el Noi tenia quinze anys i esclatà a Barcelona una vaga general de solidaritat que durà un seguit de dies. Impulsada pels anarquistes del sector del metall, es reivindicaven les nou hores de jornada laboral. Malgrat que el moviment fracassà, el fet que es pogués mantenir aturada la producció al llarg d'una setmana representà una demostració de força de les organitzacions obreres. Seguí intervingué en diferents batusses i això li va comportar una detenció d'unes quantes hores. Sembla que fou la primera vegada que trepitjava la presó. A més d'escriure a la premsa obrera, a aquesta edat precoç el Noi ja intervenia en els mítings sindicals. I ja es considerava un mestre en la lluita obrera i canvià el nom del grup d'Els Fills de Puta pel d'Els Fills sense Nom.⁷

Molt aviat, cap al 1905, quan Seguí ja tenia uns divuit anys, començà a participar en discussions a la taverna on es reunia un grup informal de joves i en les tertúlies del *Café Español*, encara en funcionament, situat a l'avinguda del Paral·lel de Barcelona, al número 64.

El *Café Español*, d'atmosfera espessa i llum tamisada tirant a groguenca, era el punt de trobada, estada i discussió de multitud de barcelonins que hi van passar moltes hores. Estava obert les vint-i-quatre hores del dia. L'ambient que s'hi respirava era de tolerància i de diversitat d'idees, tothom hi tenia cabuda i el seu propietari, que afirmava que el seu establiment era "territori neutral", només hi exigia respecte i bona presència. Eren fixos els anarquistes Gambetta, Loredo o Malatesta, però també, en paraules de Viadiu, "bohemis, literats, transhumants, anarquistes, socialistes, individualistes [...] francesos, alemanys, argentins, russos, italians [...] tots els nàufrags."⁸ Seguí, un obrer autodidacte que expressava majoritàriament el seu ideari mitjançant l'art de la tertúlia, havia aprofitat el local per polemitzar, fer mítings o impartir nocions d'higiene a les prostitutes del districte. La seva oratòria tenia una forma molt particular. Malgrat comptar amb una veu extremadament greu i forta, sempre començava parlant baix, amb molta suavitat. Li era indiferent que els crits encesos dels reunits encara fessin més inaudible el que ell deia. A vegades es produïen batudes allí mateix i el *café* esdevenia una improvisada comissaria amb rondes d'identificació, cops, insults i amenaces.

⁶ Vega, E. (1994). Salvador Seguí, el "Noi del Sucre". A Sánchez, A. *Barcelona, 1888-1929*. Alianza, 108-112.

⁷ Soler, A. (2016). *Apóstoles y asesinos: Vida, fulgor y muerte del Noi del Sucre*. Galaxia Gutenberg, 10-14.

⁸ Viadiu, J. (1960). Salvador Seguí ("Noy del Sucre"). *El hombre y sus ideas. Cuadernos Populares* (2), 17.

Què hem de dir del seu sobrenom, “Noi del Sucre”? Hi ha diferents versions. Que si havia treballat de petit en una fàbrica de sucre, que si havia estat cambrer al cafè d'una societat obrera i es menjava els terrossos de sucre... Un dia, un periodista li va preguntar directament a Seguí sobre aquest assumpte i ell li va respondre: “Home! De tan dolç que soc i perquè atrec les mosques”. Cal assenyalar que era freqüent que els dirigents obrers d'aquella època tinguessin un sobrenom.

Seguí va ser presentat amb el motiu de “el Noi del Sucre” des que va començar a pronunciar els primers discursos el 1904, quan tenia disset anys, tal com recordava la seva vídua, Teresa Muntaner, i també Emili Salut, a *Vivers de revolucionaris*, publicat el 1938. Signava articles amb aquest pseudònim a la publicació quinzenal *El Pintor*, de la Societat Obrera de Pintors, de la junta directiva de la qual era membre. Quan ja començava a ser conegut entre els cercles obrers més compromesos, va fer la seva primera conferència al centre de Dependència Mercantil, al carrer de Mendizábal.⁹

Aquests trets biogràfics revelen que, des de ben jove, Seguí va militar en el moviment obrer, llavors ja dominat pels corrents anarquistes i sindicalistes de Catalunya, però encara no concretats en cap central sindical atès l'escassa inclinació dels obrers catalans envers la ugt, que s'havia fundat el 1888.

3. UN AFER AMB ELS LERROUXISTES

Un dels objectius d'aquests corrents no fixats va ser la lluita contra el lerrouxisme, denominació aplicada a l'ideari del republicanisme espanyolista iniciat pel polític Alejandro Lerroux els anys 1901-1909 a Barcelona. Des d'*El Progreso*, periòdic portaveu del lerrouxisme, s'atacava molt sovint militants obrers. Seguí va estar un parell de dies a la presó per una acusació llançada contra ell des de les pàgines d'aquesta publicació. Al cap de poc temps els lerrouxistes van organitzar un míting al teatre Comtal, del Paral·lel. Estava dedicat a donar a conèixer tot el que se sabia respecte de les bombes i els dirigents del terrorisme a Barcelona. Seguí va acudir amb l'ànim d'aclarir certes coses.

Explica Huertas Clavería que, l'11 d'abril del 1907, el teatre Comtal, un dels més grans de Barcelona, estava ple de lerrouxistes. El míting el presidia Jordi Vinaixa, redactor d'*El Progreso*. El lloctinent de Lerroux, Emiliano Iglesias, afirmà que les bombes les podien haver posat dirigents anarquistes. Llavors Seguí, que estava a la llotja, saltà a l'escenari disposat a rebatre aquestes paraules. L'escàndol va ser majúscul. En un moment determinat se sentí un tret i un lerrouxista, anomenat Soteras, va caure mort. S'obrí un procés contra el Noi i es va salvar d'una condemna perquè es va poder comprovar que aquell dia no portava cap arma. Va entrar a la presó i va romandre-hi nou mesos. Allí tenia contacte amb l'exterior i els amics li portaven notícies. Mentrestant, el nom de Seguí havia aparegut en un vell quadern de Joan Rull.¹⁰

Joan Rull s'havia relacionat anys abans amb els grups anarquistes, particularment amb els que es reunien al Centro de Estudios Sociales, emplaçat al local de la Societat Obrera dels Metal·lúrgics. Va formar part d'un grup d'anarquistes d'acció que col·locaren un explosiu al Palau

⁹ Huertas, J.M. (1974). *Salvador Seguí: el Noi del Sucre: Materials per una biografia*. Laia, 20.

¹⁰ *Ibid.*, 20-22.

de Justícia, delictes del qual fou absolt per manca de proves. Però la policia el va contractar de confident. Va prometre al governador civil donar-li informació sobre els atemptats que trama-ven els anarquistes i sobre el lloc on s'instal·larien els artefactes destructius.¹¹

4. DE LA REVOLUCIÓ DE JULIOL A LA GRAN GUERRA, 1909-1914

El 3 d'agost del 1907, Seguí va participar en la fundació de Solidaridad Obrera, creada com a federació local (i després regional) de sindicats de diferent orientació política, inclosos també republicans i socialistes. El mateix any, Seguí va ser detingut per participar en una vaga.

Una senzilla espurna podia fer esclatar aquesta situació de tensions. El juliol del 1909, una revolta antimilitarista i acèfala començà a Barcelona: esclatava la que és coneguda com la Setmana Tràgica. La participació de Seguí, que llavors comptava vint-i-dos anys, no està clara, però tot indica que va estar lluitant a diferents barricades i va haver d'amagar-se per evitar l'empresonament. Explicava el sindicalista Adolfo Bueso que, durant aquells dies, Seguí va estar hiperactiu i que se'l va localitzar a una barricada del carrer Hospital portant un esplèn-did màuser a l'esquena. Segons l'escriptor Francesc Viadiu, va haver d'amagar-se a Gualba, un poblet del Vallès Oriental, on uns companys li donaren asil durant unes quantes setmanes, per tal d'evitar la presó. Tanmateix, això no està demostrat. El Noi mai no li va dir a ningú que va estar amagat a Gualba. El dirigent cenetista Manuel Buenacasa, que el va conèixer per aquelles dates, el recordava així: "Alto, robusto y fuerte como un roble, muy simpático y franco, imponía admiración y respeto a todos los que le trataban. Sólo algunos pigmeos, ambiciosos o envidiosos, hablaban mal de él".¹²

No hi ha res de clar. El que sí que es pot dir és que aquella fou una època de transformació pel Noi del Sucre. Es va familiaritzar amb Descartes, amb Rousseau, amb Montaigne, amb Gracián. Els llibres, la literatura en definitiva, eren per ell una forma d'abordar i propiciar el combat. Una via per subvertir la realitat. "Per a mi la literatura no és més que un procediment de propaganda", va deixar escrit.¹³

Abans del desenvolupament de la Primera Guerra Mundial es va produir la fundació de la Confederació Nacional del Treball (CNT), quelcom determinant per als moviments obrers català i espanyol. Aquesta organització sindical s'havia constituït a finals del 1910 amb una composició bàsicament catalana, i el setembre del 1911, en un nou congrés, va confirmar la seva intenció de convertir-se en una organització d'àmbit estatal. Fou en aquests anys 1910-1911 quan Seguí, que ja havia passat de la vintena —és curiós que cap autor no ens assenyali una etapa de servei militar en la seva vida—, s'incorporà de ple en les tasques directives dels moviments proletaris catalans.¹⁴ Allí va decidir-se que, si es donava el cas, la vaga general seria revolucionària. El primer secretari fou Adolfo Bueso. A partir d'aquell moment, en una Barcelona que esclatava de ràbia i de misèria, Seguí va formar part del seu nucli directiu. Impulsà un important treball de caràcter tant organitzatiu (creació de sindicats i desenvolupament de

¹¹ Dalmau, A. (2008). *El cas Rull: Viure del terror a la Ciutat de les Bombes (1901-1908)*. Columna.

¹² Brey, G. Seguí i Rubinat, Salvador. *Noi del sucre*. Lérida, 23.IX.1887-Barcelona, 10.III.1923. Militante y dirigente obrero de la Confederación Nacional del Trabajo, (CNT). Real Academia de la Historia, <https://dbe.rah.es/biografias/7922/salvador-segui-y-rubinat>.

¹³ Soler, A. (2016). *Apóstoles y asesinos...* Op. cit., 59-62.

¹⁴ Foix, P. (1957). *Apóstols i mercaders...* Op. cit., 71.

la seva acció reivindicativa) com formatiu (constituïció d'ateneus i escoles sindicals, en l'estela de la pedagogia llibertària) i estratègic (defensa de la unitat sindical amb els socialistes d'UGT, de la dialèctica entre pressió i negociació, marcant distàncies amb l'anarquisme més radical). La CNT fou il·legalitzada immediatament després de ser creada i fins al 1914 no repregué les seves activitats.¹⁵

L'any 1914 Seguí va prendre part en el famós motí de la fam, al qual les autoritats van posar-hi fi violentament, i el gener de 1915 fou nomenat president de la Federació de l'important Ram de la Construcció de Barcelona. Al llarg de la seva presidència va produir-se la vaga general de la construcció, que es va resoldre favorablement al cap de cinc dies.

Simultàniament ocupà el càrrec de secretari de l'Ateneu Sindicalista barcelonès, on es formava als dirigents anarcosindicalistes. Sempre defensant la idea que la cultura és una arma revolucionària, al local va organitzar una biblioteca. S'ha de dir que, malgrat haver abandonat els estudis, Seguí propugnava l'educació com a base de la llibertat personal i el sindicat com a eina d'alliberació col·lectiva.

5. LA IMPORTÀNCIA I LA MISSIÓ DEL SINDICALISME

Assenyala Emili Cortavitarte Carral, president de la Fundació Salvador Seguí, que les conferències i escrits de Seguí mostren clarament la importància que el Noi donava al sindicalisme: “El Sindicato no es el fruto de un momento circunstancial que nos sirve sólo para determinados casos; como tampoco es el resultado de una lucha sostenida contra la burguesía; es lo uno y lo otro pero también algo más”. És clar que no es tractava només d'una utilització circumstancial de l'organització i la lluita per millorar les condicions de vida de les classes menys afavorides, sinó de conformar un organisme que assegurés les condicions materials en el procés revolucionari: “¿Quién puede negar que el Sindicato puede ser por su categoría profesional una garantía para asegurar la producción y distribución de los productos al día siguiente del triunfo de la revolución?”.

Per a Seguí, una altra potencialitat important del sindicalisme era la seva capacitat de conscienciació i de formació de la classe treballadora: “Lo esencial es que todos los trabajadores se unan para el fin de su liberación económica, después, ya dentro de la lucha y del Sindicato, fácilmente comprenderán cuáles son sus enemigos. Si el sindicalismo, pues, viene a ser el momento consciente y mental de la acción del proletariado, es por ello que soy sindicalista”.¹⁶

Seguint a Xavier Díez, podem dir que Seguí defensava “un sindicat no supeditat a cap organització política i que fos, per tant, l'espai on la classe obrera fes la seva política. Un sindicat que calia que fos un espai de preparació col·lectiva tant pel que fa a la formació del conjunt dels treballadors i les treballadores com perquè hi aprenguessin l'ofici d'autogovernar-se i, per tant, de governar tota la societat des de baix amb propostes radicalment diferents de les que es coneixien fins aleshores”. Seguí defensava un sindicat no supeditat a cap partit polític, però no negava la possibilitat d'assolir pactes de col·laboració en igualtat de condicions amb organitzacions de tot tipus, tant partits com altres sindicats, uns pactes que el Noi defensà tota la seva

¹⁵ Cruells, M. (1974). *Salvador Seguí...* Op. cit., 81-90.

¹⁶ Cortavitarte Carral, E. (2023). El legado sindical de Salvador Seguí Rubinat, El Noi del Sucre. *Sin Permiso*, 15-4-2023, disponible a <https://www.sinpermiso.info/textos/el-legado-sindical-de-salvador-segui-rubinat-el-noi-del-sucre>.

vida,¹⁷ tot i que sostenia que la força del sindicalisme residia en la seva independència i sempre va negar que ell seria diputat, tot i que molts polítics li anaven al darrere.¹⁸

En aquesta línia de pensament, cap al 1916 Seguí defensà una política d'aliances, particularment amb la UGT, i no va rebutjar relacions amb forces polítiques, especialment amb el seu amic, el republicà Francesc Layret, advocat defensor de militants anarquistes, diputat a Corts a Madrid i regidor de l'Ajuntament de Barcelona. Aquell any, en dos congressos, un de la CNT (a València) i un altre de la UGT (a Madrid), fonamentalment es va decidir el mateix: la vaga general de vint-i-quatre hores, el novembre del 1916, i la vaga general revolucionària, l'agost de 1917, a tot Espanya, convocades per la UGT i la CNT. Els pactes tenien més un caràcter polític que no pas un simple caràcter laboral. La situació econòmica dels treballadors era penosa i el malestar era polititzar-la. Seguí fou un dels que va firmar aquest pacte.¹⁹

Durant aquests dies Seguí començà a conviure amb Teresa Muntaner. Teresa acabava de separar-se del seu marit, també anarquista i amic del Noi, del que tenia dues filles. La nova parella va tenir un fill, Aleni, que va morir de tuberculosi als disset anys.

6. I AIXÍ ES VA ARRIBAR A LA VAGA GENERAL D'AGOST DEL 1917

Abans de la vaga revolucionària del 1917, el clima del país ja era prou tens. Espanya va romandre neutral a la Primera Guerra Mundial (1914-1918), però va patir profundament les seves conseqüències. Els fabricants es van enriquir amb les exportacions als països en guerra, mentre que els sous no pujaven. Barcelona era un escenari on es barrejaven el luxe i la misèria. El panorama internacional tampoc no era excessivament tranquil, amb la Revolució de Febrer a Rússia, que havia provocat l'abdicació del tsar, i la Revolució russa d'octubre a l'horitzó. Tot això provocava una sensació de malestar en diferents sectors socials espanyols.

En aquest ambient, el 13 d'agost de 1917, a una casa del carrer Xuclà de Barcelona es reunia un Comitè de Vaga, una vaga que convocaven la CNT i la UGT. La reunió es va interrompre quan la policia trucà a la porta. Seguí, un dels assistents, va tenir el temps just de saltar per un pati que hi havia al darrere. La policia, furiosa, va arrestar la dona del Noi, que era qui els havia ajudat a fugir. La detenció va durar pocs dies.

La vaga general es desenvolupà entre el 13 i el 18 d'agost de 1917. Va tenir inicialment el suport de la UGT i el PSOE, que aprofità per fer la demanda política de constituir una república, un Govern provisional a través d'unes eleccions constituents. El comitè de vaga es centralitzà a Madrid. Al rerefons de la vaga hi havia l'esperança que l'Exèrcit es posés al costat dels vaguistes, seguint l'exemple del que havia passat cinc mesos abans a Petrograd en iniciar-se la Revolució russa. Però l'Exèrcit va reprimir les manifestacions amb duresa, produint-se, en els cinc dies que va durar la vaga, una gran quantitat de morts —la majoria cenetistes—, ferits i detinguts, i es produí la defecció de molts dirigents socialistes.

L'experiència d'aquesta vaga va fer reflexionar a Seguí sobre la manca de preparació del proletariat a l'hora d'enfrontar-se a un repte com era la revolució. Perquè era realment la manca

¹⁷ Díez, X. (2016). *El pensament polític...* Op. cit., 15-17.

¹⁸ *Heraldo de Madrid* (entrevista de Seguí amb Antonio Cases feta a Madrid), 4-10-1919.

¹⁹ Salas, M. (2023). La actualidad del Noi del Sucre. *Sin Permiso*, 16-4-2023, disponible a <https://www.sinpermiso.info/textos/la-actualidad-del-noi-del-sucre>.

de preparació (política, cultural, estratègica...) el que havia precipitat el fracàs. El Noi s'adonà que la fe revolucionària no era suficient per bastir un món més just. Aquesta arma del proletariat s'estavellava contra el mur de la policia, la premsa, els jutges, l'exèrcit... I Seguí començà a estar més preocupat per l'endemà del dia en què la revolució triomfés que per la mateixa revolució.²⁰ Aquell any Seguí ja col·laborà a les planes de *La Colmena Obrera* (1915-1919), que fou durant cinc anys l'òrgan de la Federació Local de Societats Obreres de Badalona.²¹

Després de la repressió, que va durar uns quants mesos, es va dur a terme una campanya pro amnistia, en la qual destacà novament Seguí.

7. "EL SINDICAT ÚNIC ÉS LA GARANTIA DEL FUTUR RÈGIM SOCIAL" (SEGÚI).
EL CONGRÉS DE SANTS DEL 1918

La CNT no deixava de fer passos endavant com a organització i en nombre d'afiliats augmentava considerablement. Però encara no s'havia organitzat cap congrés general des d'aquell on havia nascut oficialment la Confederació, i el desori organitzatiu era considerable.²² En aquesta línia, Pere Foix explicava el següent:

Seguí no n'estava del tot content; comprenia que aquella força sindical era mancada de cohesió. Arreu de Catalunya encara existien les nombroses societats obreres, les quals cadascuna aplegava els treballadors d'un mateix ofici. Hi havia tantes societats obreres com oficis. Seguí copsà el perill que per a la classe treballadora representava la multiplicitat d'associacions obreres, o sigui petits sindicats, mancats de força i d'unitat, de primer reduït nombre d'afiliats, després perquè actuaven isoladament i, per últim, per no exercir cap influència damunt l'opinió del país.²³

El pas endavant més significatiu va ser el Congrés de Sants, celebrat entre el 28 de juny i l'1 de juliol de 1918. Es va anomenar així perquè va tenir lloc a l'Ateneu Racionalista del carrer de Vallespir de l'esmentat barri, situat a l'oest de Barcelona. No és casual que el congrés es fes en aquesta ubicació, ja que era una zona on vivien una gran quantitat de treballadors amb molt compromís social. Hi assistiren 156 delegats de 153 associacions obreres que representaven un total de 73.860 treballadors. Els quatre eixos de discussió foren: l'acció directa com a fórmula de lluita sindical; l'apoliticisme, és a dir, la resistència a la participació parlamentària i la voluntat de mantenir la independència política del sindicat; la nova estructura sindical basada en un sindicat únic (la unió de sindicats d'ofici) i, per últim, l'educació.²⁴ En aquest congrés es van prendre decisions transcendents que van canviar per sempre l'organització del sindicalisme català i va fer créixer el nombre de treballadors afiliats als sindicats. De fet, la CNT es va convertir en la principal força sindical del país, passant de 75.000 a 345.000 membres en poc més de sis mesos.

²⁰ Díez, X. (2016). *El pensament polític...* Op. cit., 86-89.

²¹ Gabriel, P., Introducció a Peiró, J. (1975). *Escrits, 1917-1933*. Edicions 62, 11.

²² Huertas, J.M. (1974). *Salvador Seguí...* Op. cit., 31-36.

²³ Foix, P. (1957). *Apòstols i mercaders...* Op. cit., 73.

²⁴ Díez, X. (2016). *El pensament polític...* Op. cit., 91.

L'ànima del congrés fou Seguí, tot i que a l'acte de clausura va dir que parlaria poc perquè estava afònic.²⁵ Es presentava ben emparat per un equip d'homes compromesos com ell en la lluita obrera. El triomf dels sindicats únics al congrés de Sants significà la consolidació de nous dirigents. Es pot dir que, a Sants, va haver-hi un canvi de lideratge. Els capitosos de la Setmana Tràgica i del congrés de 1910 van deixar pas a una nova generació, que l'historiador Pere Gabriel va batejar com la dels "homes de Seguí". Gabriel destaca la capacitat d'estrateg del sindicalista.²⁶ Aquests sindicalistes que prenen el relleu foren els qui van facilitar el camí del moviment obrer català cap a la seva inclusió en el sindicalisme modern. Eren Camil Piñón, Salvador Quemades, Viadiu, Molins, Mira, Simó Piera, Valero, Evelio Boal, Joan Peiró y Ángel Pestaña.²⁷

Explica Pere Foix que el tema més conflictiu que es va tractar al congrés fou el dels sindicats únics. Seguí sabia que el projecte generaria resistència en els àmbits més artesanals i independents pel neguit que una gran central sindical pogués ser dirigida per una certa elit. Però el Noi acabà imposant el seu criteri. Tampoc no era res nou. En una etapa anterior, des del seu càrrec de secretari del sindicat de la construcció, ja havia unificat els diversos sectors. Fins aquell moment, els sindicats s'organitzaven per oficis i això limitava la participació en les mobilitzacions. Després del congrés, es van començar a organitzar per sectors, de manera que l'abast de les vagues i les protestes seria molt més ampli. En definitiva, proposat per Seguí, la CNT adoptà el sindicat únic de ram, considerat com l'arma més eficaç del combat contra la patronal industrial, que, en aquests mateixos anys, també s'estava estructurant en un sindicat patronal únic, la Federació Patronal de Barcelona.

Com deia, en aquest Congrés de Sants de 1918 el model de sindicat únic fou establert obligatòriament per a tots els rams de la producció catalana. A partir d'aquí, en els papers emesos per l'organització a la CNT en general se l'anomenava el Sindicat Únic. Es va prendre aquesta decisió de crear l'Únic malgrat les resistències que aquesta innovació trobà entre diversos sectors de treballadors, i en termes ideològics des del camp de l'anarquisme individualista, representat en aquest cas per Federico Urales, el pare de Federica Montseny. Per Seguí, el primer objectiu era millorar el benestar de les persones i després, quan estiguessin preparades, fer la revolució, i això xocava amb els sectors més puristes de l'anarquisme.

Aquest acord va permetre a l'anarquisme passar d'una estratègia de resistència al capital a postular una societat basada exclusivament en sindicats capaços d'organitzar tots els aspectes de la producció econòmica i de la vida social. I aquesta societat futura es faria present a través d'una àmplia xarxa d'espais de sociabilitat i de formació per als treballadors: ateneus i escoles, grups de teatre i orfeons, societats excursionistes i esportives on desenvolupar el suport mutu, la pedagogia llibertària, el naturisme o l'higienisme.

Allà, al congrés, els debats van ser rics en molts aspectes i va produir-se un fet interessant (i bastant insòlit per l'època) que ha passat desapercbut: el dictamen en el qual es reclamava igual salari a igual feina, sense discriminació per sexe.

²⁵ En començar el seu discurs, Seguí va dir: "Companys, us agrairé una mica de silenci, que espero de la vostra benevolença, perquè les meves condicions físiques no em permetran, tal vegada, que la meua veu arribi a tots vosaltres". *Solidaridad Obrera*, 3-7-1918.

²⁶ Gabriel, P. (1979). El anarquismo español. A Woodcock, G. *El anarquismo: Historia de las ideas y movimientos libertarios*. Ariel, 368-360.

²⁷ Santos, M.^aC. (2003). Ángel Pestaña. El Caballero de la triste figura. [Tesi doctoral, Universitat de Barcelona], 73-74.

Podem dir que el Congrés de Sants va posar les bases de les futures lluites obreres, com la vaga de La Canadenca, mitjançant la qual es va aconseguir la jornada laboral de vuit hores per als treballadors.

El Congrés de Sants va ser un gran èxit polític i organitzatiu; si el juny de 1919 la CNT tenia 75.000 afiliats, a final d'any ja n'eren 345.000!

D'altra banda, la Primera Guerra Mundial tocava a la seva fi. La neutralitat d'Espanya va afavorir un fort creixement industrial per satisfer la demanda dels països en conflicte; així, el tèxtil va passar d'exportar 10,5 tones de mantes el 1914 a 4.000 el 1915. Amb la finalització de la guerra s'acabà aquesta etapa de gran prosperitat pels patrons i s'inicià una etapa que per Seguí presentava reptes decisius, tal com ho assenyalava en diversos escrits: "L'encariment de les subsistències [...]. La falta de combustible per a la indústria i l'escassetat de certes matèries indispensables per al treball nacional són degudes a l'esperit escarransit i egolàtric de la burgesia".²⁸ "Quan acabi la guerra si no som una agrupació potentíssima per la nostra cohesió i capacitat, serem joguina de la burgesia".²⁹

Després del Congrés de Sants, la CNT va entrar en una fase d'expansió per tot Catalunya i, al cap d'un temps, va començar una campanya per tot l'Estat defensant el model organitzatiu adoptat per la Confederació. La campanya va acabar abruptament quan el Govern, presidit pel comte de Romanones, va suspendre les garanties constitucionals (gener del 1919) i va empresonar alguns sindicalistes, entre els quals hi havia Salvador Seguí. El Noi va romandre pres al vaixell *Pelayo* fins al mes de març, quan va ser alliberat, en ple conflicte de La Canadenca, a temps per participar en l'assemblea que havia de ratificar el principi d'acord aconseguit entre la patronal i els vaguistes, que posava fi al conflicte.

Com ja havia presagiat Seguí, l'any següent, el 1919, es va reprendre la conflictivitat. Barcelona ja tenia 710.000 habitants, era una ciutat gran on les lluites socials creixien de dia en dia, i on de les baralles de barricades i pedres s'havia passat a les pistoles. En aquest context, aquell 1919 fou un any clau en les hostilitats socials de Catalunya i arreu de bona part d'Europa. A Catalunya s'inicià amb la vaga de La Canadenca, que es pot dir que fou una revolució, i finalitzà amb una reacció patronal: un locaut que a Barcelona va durar 84 dies. El mateix procés es va donar també a altres ciutats industrials catalanes. Salvador Seguí va tenir un paper fonamental en aquesta vaga contra l'empresa elèctrica, que va començar arran d'un petit conflicte laboral i es va acabar transformant en una vaga general.

8. EL PAPER DE SEGUÍ EN LA VAGA DE LA CANADENCA

Quan als inicis de febrer del 1919 els treballadors de l'empresa Barcelona Traction Light and Power, més coneguda com La Canadenca, es van declarar en vaga i, a partir del 23 de febrer, s'hi van sumar altres sectors econòmics de la ciutat, el Noi del Sucre estava detingut.

El conflicte havia començat un mes abans, el gener, quan l'empresa Regs i Força de l'Ebre va introduir canvis en les condicions de treball del personal de facturació que treballava a les obres del pantà de Camarasa, a la província de Lleida. Els canvis significaven que els obrers

²⁸ *Solidaridad Obrera*, 17-2-1917.

²⁹ *Solidaridad Obrera*, 3-7-1918; López, A. i Gálvez, P. (2021). *8 hores: El Noi del Sucre i la vaga de La Canadenca*. Pagès.

cobrarien sous més baixos. Els treballadors van demanar assessorament i suport del Sindicat Únic d'Aigua, Gas i Electricitat de la CNT, i aleshores la direcció de l'empresa respongué amb l'acomiadament de vuit dels treballadors afectats. El 5 de febrer la resta del personal de Facturació es va declarar en vaga de braços caiguts, en solidaritat amb els seus companys. La nova resposta de la direcció de l'empresa fou l'acomiadament de 140 treballadors de la secció de facturació. Els treballadors de Producció i Distribució es van solidaritzar amb els acomiadats i el dia 8 de febrer la vaga era gairebé total a l'empresa. El 10 de febrer la direcció de La Canadenc va llençar un ultimàtum als vaguistes. La tensió augmentà encara més en ser assassinat un cobrador de la companyia. El dia 21 de febrer el Sindicat Únic d'Aigua, Gas i Electricitat de la CNT declarava la vaga a tot el sector. Barcelona quedava a les fosques, el que va produir un gran temor entre les “forces vives” de la ciutat. El 6 de març, entre tres mil i quatre mil sindicalistes van ser empresonats al castell de Montjuïc i van ser acomiadats tots els vaguistes, gairebé tots els obrers de la ciutat.

Quan la situació ja era insostenible el Govern es va avenir a parlar amb Seguí. Li va prometre que concediria nombroses mesures, entre les quals hi havia la jornada de vuit hores, increments salarials, la readmissió dels acomiadats —excepte els pendents de judici—, l'alliberament dels presos i l'acceptació de la capacitat de negociació dels sindicats. Segons aquest acord, la victòria dels sindicats era completa. El dia 16, la CNT va celebrar una assemblea a la plaça de braus de les Arenes per decidir sobre la continuïtat de la vaga, però un sector de l'organització proposava anar fins al castell de Montjuïc i assaltar-lo, reclamant l'alliberament de tots els presos. La cridòria era immensa. Fins i tot Seguí va ser rebut amb una gran xiulada. Però el Noi començà a parlar, i al voltant de vint-i-cinc mil obrers, o probablement més, l'escoltaven...³⁰

L'historiador sabadellenc Xavier Domènech explica així l'acte de les Arenes: “Lentament el silenci s'anà apoderant de la multitud reunida a la plaça. També lentament, a mesura que el silenci creixia, la veu de Seguí es feia cada cop més present, augmentava el to i la seva força. L'escena, segons els testimonis, deixà un impacte inesborrable en la memòria dels presents: una plaça absolutament emmudida davant d'un dels oradors més potents que mai havien vist i que mai més veuríem”.

Seguí començava un estira-i-arrotonsa en el si de la CNT que oposava sindicalisme a radicalisme, el qual, si bé va guanyar-lo formalment, mai va acabar de resoldre. Amb la seva oratòria, el Noi afrontà el problema amb tota la seva força. “Ho tenim tot guanyat, som els amos del carrer, però demà, demà què farem?”, deia. La fortalesa d'aquell moviment era Barcelona, però Barcelona era també el seu límit, seguia. Portar la confrontació amb l'Estat i la patronal només des de Barcelona, per poderosa que aquesta pogués semblar, no podia significar altra cosa que la derrota, i aleshores el que calia era guanyar. La plaça ho acceptà i fou en aquest moment precís que Seguí esdevingué no tan sols un líder sindical i anarquista conegut —ja ho era com a mínim a Catalunya—, sinó probablement el sindicalista amb més anomenada arreu d'Espanya.

Però com es feia una revolució? Aquest era el problema que Seguí plantejava davant de l'assemblea de les Arenes el 1919. Aquest era el dilema al qual intentà donar una resposta teòrica i pràctica. Seguí no creia en una revolució que de la nit al dia acabés amb els ressorts del poder per posar-ne altres en el seu lloc. Creia que el camí més curt era la construcció d'una nova societat, una nova cultura, unes noves institucions que, en la mesura que es desenvolupessin i

³⁰ Coll, M. (2023). El Noi del Sucre. Una víctima del pistolisme. *Sàpiens* (252), 33-45.

demostrassin ser més humanes i justes, anirien desplaçant les estructures caduques fins a ensorrar-les en els llibres d'història.³¹

El 19 de març la vaga tocava a la seva fi després del gran míting de Seguí, que, amb la seva veu potent només posà una condició per tornar a la feina: treure al carrer tots els presos que no tinguessin delictes de sang. I es donà un temps: tres dies o tornaven a la vaga.

Bé, el capità general de Catalunya, Joaquín Milans del Bosch, es va negar a alliberar els presos i es tornà a convocar una vaga, una que aquesta vegada seria general i tindria dues setmanes de duració. Durant el primer matí del conflicte les reunions a Barcelona es van succeir, tant als despatxos de Governació Civil com als de Capitania. Al vespre ja s'arribava a un consentiment: totes les autoritats civils, religioses, militars, els representants de les corporacions religioses, de partits polítics i exministres es posaren sota el poder castrense. Milans es va fer l'amo de la situació.³² De seguida la ciutat fou ocupada militarment; els soldats registraven els transeünts i feien detencions. Sota les ordres del mateix Milans, es va reorganitzar el Sometent armat, mentre efectius de la Creu Roja ocupaven una bona part de la plaça de Catalunya, on la tropa va muntar una mena de campament.

L'endemà arribaren unes quantes unitats de cavalleria que passaren a ser distribuïdes per la ciutat i els pobles limítrofs. I al port hi entraven el torpediner *Osado* i el cuirassat *España*. La burgesia, agraïda, entregava donatius a l'Exèrcit.

Però els vaguistes no cedien. El 3 d'abril, el Govern del liberal comte de Romanones, davant la possibilitat que el conflicte s'estengués a tot l'Estat, va establir la jornada laboral de vuit hores, que entraria en vigor el 3 d'octubre. També s'acordà la readmissió dels acomiadats i la introducció de millores salarials. Després d'aquest triomf, quatre dies més tard molts obrers van tornar a la feina.

9. EL MÍTING DE SEGUÍ A IGUALADA

El fet que les societats obreres es moguessin ara dins la legalitat va permetre a Salvador Seguí, Josep Molins i altres destacats sindicalistes de la CNT reprendre les seves activitats propagandístiques. Des de Barcelona van iniciar un recorregut per tot Catalunya per explicar què era el sindicalisme, i àdhuc anaren per tot Espanya amb la intenció d'organitzar els jornalers espanyols. Cap a mitjan octubre de 1919, van ser convidats a intervenir en un míting organitzat per la Federació Obrera igualadina. Tanmateix, després de tots els preparatius el míting no es va portar a terme.³³ El governador civil el va desautoritzar mitjançant una nota enviada a l'alcalde de la ciutat que deia: "Sírvasse Ud. no autorizar el mitin que para las 20 del día de hoy tiene solicitado la federación obrera local pudiendo sin embargo permitirle si así lo desean celebrar reuniones para tratar de asuntos obreros o sociales siempre que se celebren en local cerrado enviando desde luego delegado de su autoridad y dándome cuenta resultado".³⁴

³¹ Domènech, X. (2013). Salvador Seguí o les tres vides d'un anarcosindicalista (sindicalisme, revolució, hegemonia i frontpopulisme). *Marxismo Crítico*, disponible a <https://marxismocritico.com/2013/03/11/salvador-segui-o-les-tres-vides-dun-anarcosindicalista/>.

³² Per a les reunions de les "forces vives", vegeu *Boletín de la Cámara de Comercio de Barcelona*, març de 1919.

³³ Arxiu Històric Comarcal d'Igualada (AHCI), Lligall 638-7, 21 d'octubre de 1919.

³⁴ *Ibidem*.

Sabem, però, que es va celebrar un acte, en el qual es posà de manifest que el pas per Igualada dels dirigents obrers barcelonins va ser apoteòsic. El local on es van reunir i parlaren estava ple de gom a gom, i per assistir a l'acte havien arribat molts sindicalistes de Capellades i de Santa Coloma.³⁵

Sempre que hi havia una reunió als locals de les societats obreres, l'autoritat enviava un observador encarregat de recollir i resumir per escrit fragments dels discursos. Tot i que va ser redactat amb rapidesa, el document on l'enviat governamental va escriure unes notes ens permet apropar-nos a les paraules dels oradors. Es pot veure com un inflammat discurs de Salvador Seguí va cridar a la disciplina, a l'organització obrera i a la necessitat de dotar-la d'una cultura, i va deixar patent el seu interès per la situació de la classe obrera espanyola i, en definitiva, el seu entestament que l'anarcosindicalisme anés guanyant posicions a tot l'Estat. Segons va deixar constància el delegat governamental, el discurs de Seguí continuava dient el següent:

Que no creía que hoy pudiera venir aquí porque las autoridades pudieran haberse-lo impedido. Que la misma burguesía reconoce la razón que tiene el obrero y que si son fuertes y organizados se harán dignos de que sean respetados por medio de la fuerza de la organización, que el obrero es digno de vestirse y comer como los burgueses pues son la palanca principal del movimiento del mundo, pues que se den cuenta que el obrero todo lo produce y cuando todos sepan las ideas sindicalistas los burgueses estarán desorientados, y la ignorancia del obrero influye a cerrar sociedades y que los cojan presos, que todo el mundo está harto de injusticias. Explica la necesidad de hacer sindicatos únicos por ser una ordenación de fuerzas. Y que cuanto más ataca la burguesía más fuerte demuestra el obrero que está.

Que es necesario que todos los obreros de España se pongan en las mismas condiciones de Cataluña. Que el mundo depende de la voluntad y energías del obrero y es necesario que todo obrero sepa su obligación.³⁶

10. VUITANTA-QUATRE DIES DE LOCAUT A BARCELONA

Tal com s'ha posat en relleu, a Barcelona l'any 1919 començà amb una revolució, la vaga de La Canadenc, i finalitzà amb una reacció patronal, 84 dies de locaut (3-30 de novembre de 1919, locaut parcial; 1 de desembre de 1919-26 de gener de 1920, locaut total).

Situant-nos a la Ciutat Comtal de fa més d'un segle. Anem a aquell estiu de 1919 que va succeir a una primavera calenta. Des de primers d'octubre havia entrat en vigor el decret de la jornada de vuit hores, aprovat el 3 d'abril, durant la vaga de La Canadenc. Però és que, a més a més, en un intent de canalitzar la situació per la via de la negociació, el Govern del conservador Joaquín Sánchez de Toca va començar a plantejar una sèrie de mesures legislatives en matèria social. Recapitem, doncs: estat de guerra aixecat, sindicats obrers legalitzats, jornada de vuit hores, mesures reformistes en matèria social. Què fer? A tot l'Estat els empresaris es van posar en peu de guerra, però sobretot a Catalunya, on la patronal patia els embats de la CNT. El Govern va respondre: considerava il·legal el locaut.

³⁵ *La Protesta* (1), 1-11-1919, 4.

³⁶ Arxiu Històric Comarcal d'Igualada, Lligall 638-7, 21 d'octubre del 1919.

Aquest estira-i-arrotonsa en el si de la CNT que oposava sindicalisme a radicalisme, i que s'havia fet visible a les Arenes, va reaparèixer aquell mateix any amb l'acceptació per part de Seguí, l'octubre de 1919, d'una Comissió Mixta de Treball proposada com a fórmula de conciliació. Així, en contra del que opinaven molts companys sindicalistes, Seguí acceptà estar present en aquesta comissió mixta patrocinada pel Govern, que seria presidida per l'alcalde, Antoni Martínez Domingo. Tanmateix, aquesta fórmula no va funcionar, en part perquè molts obrers s'hi oposaven alhora que ho rebutjava la patronal.

Malgrat la decisió del Govern de declarar il·legal el locaut, la patronal seguia apostant per aquest. Per què? Doncs perquè ho percebia com una eina política desestabilitzadora: primer, podria fer caure aquell Govern, al que considerava reformista; segon, seria l'oportunitat de canviar de governador civil, considerat de línia feble; tercer, seria l'ocasió idònia per a rebaixar jornals i desfer-se dels obrers més conflictius. Per últim, la violència que generaria un locaut donaria ales a la patronal per demanar al Govern el tancament definitiu de la CNT i l'empresonament dels seus líders.

Parlem ara de quin fou l'instrument que la patronal va utilitzar per a decretar el locaut: la Federació Patronal de Barcelona, un veritable sindicat únic patronal reconstituït durant la vaga de La Canadencs. Dirigida per patrons de la construcció, durant el locaut englobava la majoria d'empresaris i era finançat per molts membres del Foment del Treball Nacional. En realitat, atès que els estatuts d'aquesta organització li impedièren participar en els conflictes socials, podria dir-se que la Federació Patronal era el seu braç sindical.

Així, finalment, el 3 de novembre, sense haver-se arribat a cap acord i sense haver aconseguit un canvi de govern ni de governador civil, la Federació Patronal decretava el locaut parcial; passava a l'acció.

L'1 de desembre es va decretar un locaut total. Aquest segon locaut s'hauria d'aplicar a diverses ciutats industrials catalanes: Igualada, Sabadell, Terrassa, Manresa... Com reaccionà el Govern? Quedà ben tocat! Una mostra: els ministres presentaren la dimissió. Es va formar un gabinet de concentració integrat per civils i presidit per un conservador maurista, Manuel Allendesalazar.

Mentrestant, en una ciutat aturada, els treballadors continuaven sense cobrar els salaris i aquell, casualment, era un hivern fred, molt fred. A les darreries de desembre la crispació havia arribat al límit. L'ambient era tens, pesat. La gent estava agitada, neguitosa. Diu alguna font de l'època que hi havia prop de dos-cents mil obrers —com a mínim— aturats que deambulaven pels carrers.³⁷ Qualsevol incident podia acabar en tragèdia. Ens preguntem per què Seguí no reaccionava. I això ens porta a la pregunta: per què van matar-lo? Tot indica que per una senzilla raó: perquè era un home realista; pensava que, en aquells moments, respondre amb la violència era un suïcidi. El Noi del Sucre defensava que la revolució havia de ser pacífica i no podia ser imminent.³⁸

Però Seguí no era un ingenu. De fet, quan calia, justificava i podia estar d'acord amb la violència obrera com a resposta al tracte rebut de l'Estat i la patronal. Així podia entendre el dret a

³⁷ El 20 de gener del 1920 la Cambra de la Propietat Urbana de Barcelona passà la nota següent al Govern Civil: "Entre la calle Reforma y la calle Consulado se ven grupos de obreros pidiendo limosna, primero de forma correcta y, si no, amenazadoramente". Arxiu del Govern Civil de Barcelona (AGCB), Lligall 269.

³⁸ De fet, en un article publicat a *El Sol*, de Madrid, el 23 de maig de 1922, Seguí deia el següent: "Digué que no pretén la supressió de la burgesia com a element humà, sinó com a director i amo".

la legítima resistència. “Condemno tota violència, encara que pugui excusar-se en determinats moments”, va dir en algun moment de la seva vida.³⁹ La seva participació en batusses multitudinàries contra grups oponents o esquiroles no era infreqüent. Però, més enllà del que marcava l'instint de defensa, veia la violència com un mètode ineficaç. “A nosaltres no ens convé matar ningú. La nostra arma no és el punyal ni el revòlver, sinó la vaga”, deia.⁴⁰ I aleshores, durant el locaut, s'adonava que la correlació de forces no només impedia possibilitats de tenir èxit a l'hora d'enderrocar el règim, sinó per raons més profundes de caràcter més polític i filosòfic.⁴¹

Les fonts obreres indiquen que els sectors més radicals insistien a anar a una revolució. El mateix Manuel Buenacasa era d'aquesta opinió. Seguí sempre responia: la revolució no està llesta, no hi ha perspectiva de victòria, el problema és com mantenir l'organització i resistir el locaut. El 3 de novembre del 1919, el primer dia de locaut parcial, els líders sindicals van emetre aquesta nota:

Compañeros [...]. La Patronal quiere que volvamos a las luchas de ayer. Cuanto más se empeñe la burguesía en llegar a una perturbación del orden, más hemos de extremar nosotros la prudencia. Solamente con que conservemos la serenidad, haremos fracasar sus planes y el lock-out morirá en el más espantoso ridículo. Hoy os aconsejamos que no provoquéis ningún conflicto ni os dejéis arrastrar a altercado alguno...⁴²

Pels carrers patrullaven la Policia, la Guàrdia Civil, l'Exèrcit, el Sometent i les policies paral·leles.⁴³ I se sabia per experiència que els empresaris, els del tèxtil, els del metall, els de la construcció, volien tenir motius per a justificar una repressió implacable, suprimir els delegats de taller i imposar un govern dur que clausurés els sindicats per sempre més. Pensaven que només així abaixaria el preu de la mà d'obra i s'evitarien els conflictes, els atemptats. A les nits, quan les patrulles rondaven pels carrers i places, dins les cases de la gent treballadora s'abaixava la veu, es parlava en xiuxieueigs. Dit això, cal qüestionar-se si no hi hauria tensions entre els obrers. Bé, cal dir que, malgrat les advertències de Seguí i Pestaña contra una rèplica terrorista a l'acorralament patronal, policíac i militar, no aconseguiren evitar l'onada d'atemptats, ni l'ascendent creixent —fins i tot econòmic— dels anarquistes més radicals sobre els sindicats, ni tampoc l'actuació dels Sindicats Lliures.

Davant d'aquest dilema, la percepció del canvi radical de context ja emergeix clarament durant la primera detenció de Seguí en aquest nou període. El 4 de gener de 1920 —recordem que Barcelona estava aturada per un locaut— Seguí patí un atemptat al carrer de Sant Pau, cantonada amb el de Mendizábal (l'actual Junta de Comerç), del qual es va salvar per la seva agilitat. Va córrer la veu per tot Barcelona, i fins i tot per les redaccions de Madrid, que Seguí havia estat mort, i fins al moment en què treballadors van poder veure que n'havia sortit il·lès no es va apaivagar l'agitació que s'havia produït entre ells. No obstant això, l'endemà, dia 5, es produïa una rèplica: s'atemptava contra Fèlix Graupera, president de la Federació Patronal

³⁹ Paraules de Seguí recollides més tard a *Justícia Social*, 8-3-1924.

⁴⁰ *Heraldo de Madrid* (entrevista de Seguí amb Antonio Cases feta a Madrid), 4-10-1919.

⁴¹ Díez, X. (2016). *El pensamiento polític...* *Op. cit.*, 186.

⁴² Arxiu Històric-Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona (АНОСИНВ), “El comité permanente” a la classe obrera de Barcelona (3 de novembre de 1919), Caixa 657, Expedient 19 (retalls de premsa).

⁴³ Sobre la formació d'aquesta policia paral·lela, Arxiu de la Reial Acadèmia de la Història (Fons Romanones), Carta de José Pallejá secretario de la Federación Patronal de Barcelona a Milans del Bosch, Capitán General de Cataluña, Lligall 96, Carpeta 38, 9 d'abril de 1919.

de Barcelona (assassinat per anarquistes a principis de la Guerra Civil). El dia 6 de gener, el governador clausurava la CNT i feia detenir els seus dirigents, entre ells Salvador Seguí. Aquesta vegada va romandre a la presó fins a l'arribada del nou governador, Federico Carlos Bas, el 22 de juny d'aquell mateix 1920.⁴⁴

D'aquest locaut la CNT va sortir-ne esgotada i desmoralitzada, sense haver pogut mantenir la cohesió i la disciplina. Només cal veure com es va posar fi al locaut. Per por que l'atur es pogués estendre a tot Espanya el Govern reaccionà. Ordenà la desmobilització de la patronal i del Sometent i la fi del locaut de Barcelona pel dia 26 de gener de 1920. La patronal negocià individualment —d'un en un— el contracte de treball amb els seus obrers defallits (sense sindicats), uns contractes que havien estipulat que fossin “d'un dia solar”.⁴⁵

II. VEIEM QUÈ PENSAVA SEGUÍ DEL QUE ANOMENEN “LA QÜESTIÓ CATALANA”

El 4 d'octubre de 1919, uns dies abans de decretar-se el locaut, Seguí va fer un discurs a la Casa del Poble de Madrid que es va reproduir a *España Nueva*. En els últims anys s'ha parlat molt d'aquesta conferència. Alguns sectors socials han expressat que en aquest acte Seguí es va mostrar independentista. Però, de fet, les paraules que s'atribueixen a Salvador Seguí en relació amb la possibilitat de la independència de Catalunya són una reconstrucció dels anys quaranta que ell no va pronunciar mai. El Seguí independentista se sustentava només en una reconstrucció del seu discurs a l'Ateneo feta el 1947 per un militant d'ERC que el citava de memòria i el feia anar cap a on ell volia. La historiadora i periodista Maria Coll, assessorada per la professora Teresa Abelló, experta en el moviment obrer, ha escrit un article a la revista *Sàpiens* en què parla del tema. En concret diu així:

El 3 d'octubre del 1919, Salvador Seguí va agafar el tren per anar a fer una conferència a la Casa del Pueblo de Madrid. La xerrada (donada el dia 4) portava per títol “Els obrers espanyols i els problemes internacionals”. Seguí va començar dient: “Només existeix el problema obrer i és universal”. En la seva intervenció Seguí va ser taxatiu: “Es parla massa sovint dels problemes de Catalunya, però la qüestió catalana no existeix i l'únic problema que hi ha és el que plantegem nosaltres, i aquest és universal”. El mes de febrer d'aquell mateix any, les Corts espanyoles havien tancat les portes a la possibilitat que Catalunya tingués un Estatut d'Autonomia, i per això les paraules del Noi del Sucre van aixecar molta polseguera. I, respecte a la Lliga Regionalista, la impulsora de la iniciativa de demanar l'Estatut, Seguí va afegir: “Ha volgut demostrar que hi havia un problema regionalista i això és mentida. El que hi ha és un problema de descentralització, no d'independència”. I, en referència al separatisme, va assegurar: “El problema de la independència no el sent l'obrer català, ni la vol en aquelles condicions. La primera a no acceptar la independència seria la burgesia catalana”.⁴⁶

⁴⁴ Que corrien rumors sobre l'atemptat abans de produir-se ho posà de manifest el diputat Batlle al Congrés dels Diputats: *Diari de Sessions* (7 de gener de 1920). Sobre l'atemptat: Arxiu Govern Civil de Barcelona (agcb), Sumari 29 (1920), Jutjat de l'Audiència, Sr. Duran, Sobreleído en octubre de 1920. Relación de atentados, 1920, Lligall 270.

⁴⁵ *La Veu de Catalunya*, 16-1-1920.

⁴⁶ Coll, M. (2023). El Noi del Sucre. Una víctima del pistolisme. *Op. cit.*, 42.

12. L'ARRIBADA DE MARTÍNEZ ANIDO AL GOVERN CIVIL DE BARCELONA

El 4 de setembre de 1920, Seguí va confessar a un diari de Madrid que Catalunya comptava amb mig milió de sindicalistes perfectament organitzats.⁴⁷ Les forces vives catalanes estaven ben espantades. En aquest ambient, dos mesos després, el 6 de novembre de 1920, a la sala d'actes de l'Ajuntament de Barcelona es van reunir les forces polítiques, econòmiques i socials de la ciutat. Això no era res que fos nou, però aquell dia no era com els altres, aquella jornada era diferent: anaven a escriure al president del Govern, l'advocat conservador Eduardo Dato, un home de seixanta-quatre anys de rostre afilat que es distingia per la seva brillant oratòria, per a sol·licitar-li el relleu del governador civil de Barcelona, Federico Carlos Bas, considerat com el responsable de tots els mals de la província. Confiaven que un militar, el general Severiano Martínez Anido, ara governador militar, passés a ostentar el càrrec que quedaria vacant. De fet, Francesc Cambó, líder de la Lliga Regionalista, àdhuc s'havia avançat: feia dies que ja ho havia demanat a Dato. Ara anava més lluny: proposava que li fossin atorgats a Anido amplis poders en matèria de repressió del sindicalisme. Jaime Cussó, vescomte de Cussó, president del Foment del Treball Nacional i fabricant de pianos, havia estat l'encarregat.⁴⁸

Tot just després de prendre possessió del càrrec, Anido es posà a treballar: implantà la coneguda com a "lleis de fugues", una pràctica consistent a simular la fugida d'un detingut i abatre'l a trets, i va fer detenir dotzenes de dirigents sindicalistes, entre ells Salvador Seguí, que tornava a Barcelona després de recolzar una vaga dels miners de Río Tinto, a Andalusia. Des de la presó, el Noi es mostrà a favor del projecte de candidatura socialista, sindicalista o d'esquerra republicana catalanista ideat per Layret. Un projecte frustrat per l'assassinat d'aquest advocat i la deportació de Seguí i altres dirigents a la fortalesa menorquina del castell de la Mola, també anomenada la Penita, abreviatura de "penitenciària", on hi va quedar reclòs fins a la primavera de 1922. El 30 de novembre de 1920, al capvespre, el vaixell *Giralda* va salpar del port de Barcelona amb trenta-sis militants anarcosindicalistes i l'advocat i regidor de l'Ajuntament de Barcelona Lluís Companys, que estaven detinguts a la barcelonesa presó Model, amb destí a la fortalesa de la Mola. Entre els presos hi era Salvador Seguí.

En aquesta fortalesa, el 31 de desembre de 1920 Seguí va fer una de les seves conferències més famoses, "Anarquisme i sindicalisme", dirigida al grup de deportats que, com ell, es trobaven confinats en aquell castell. En aquell acte, el Noi reiterà la seva idea sobre l'anarquisme i el paper que havia de jugar en el si dels sindicats:

La missió dels anarquistes està en els sindicats per vetllar per la seva vida i orientar-los. No desenant l'acció sindical més influència exerciran; més llibertàries seran les organitzacions; abans apressaran l'adveniment d'una societat nova. Els anarquistes han de fer pràctica de la concepció anarquista dins els sindicats. L'allunyament dels anarquistes de les agrupacions professionals és un suïcidi. Tot pot i cal que es faci dins els sindicats.⁴⁹

⁴⁷ *La Voz* (Madrid), 4-9-1920.

⁴⁸ Bengoechea, S. (2020). Cuando Martínez Anido controlaba Barcelona con la venia de la patronal. El centenario. *Conversación sobre la Historia*, 24-11-2020, disponible a <https://conversacionsobrehistoria.info/2020/11/24/cuando-martinez-anido-controlaba-barcelona-con-la-venia-de-la-patronal-el-centenario/>.

⁴⁹ Salvador Seguí Anarquismo y Sindicalismo, https://anarkobiblioteca3.files.wordpress.com/2016/08/anarquismo_y_sindicalismo_-_salvador_seguc3ad.pdf.

13. LA CONFERÈNCIA DE SARAGOSSA, JUNY DE 1922

Els dies 18 i 19 de desembre de 1919, enmig del locaut, la CNT havia celebrat un congrés al teatre de la Comedia de Madrid. Hi estaven representats 756.100 afiliats de tot Espanya. Un dels temes tractats fou la relació amb la UGT. Seguí defensà la fusió entre ambdues centrals, però el congrés rebutjà la proposta. També es va debatre l'adhesió o no a la Tercera Internacional Comunista, que se celebraria a Moscou del 22 de juny al 12 de juliol de 1921 sota la perspectiva que la revolució hauria de ser mundial.

Més tard, els primers dies d'abril del 1922, un nou govern, presidit per José Sánchez Guerra, restablí les garanties constitucionals i permetia que gairebé tots els detinguts de la Mola, entre ells Seguí, sortissin en llibertat. D'ençà d'aquell moment i fins al seu assassinat, en els darrers mesos de 1922 se succeïren un continu de viatges, conferències, tertúlies xerrades i mítings. Els alliberats es desplaçaren a Sevilla, València, Madrid, Saragossa, Menorca, Mallorca i arreu de Catalunya. En els dos mítings que es van celebrar a Reus i a Tarragona, a principis de març del 1923, no hi cabia ni una agulla. Seguí denunciava els atemptats i defensava l'enfortiment de la CNT a través d'aliances amb altres organitzacions, com els partits polítics d'esquerra. Aquells dies, previngut, Seguí es movia amb una pistola a la butxaca de l'americana i anava escortat sempre per un col·laborador o company que li feia de guardaespalles.⁵⁰ Dies abans havia rebut un anònim: "Reunits els elements del Sindicat Lliure, hem acordat assassinar-te a tu i a Pestaña, entre d'altres. Aquesta vegada no us escapareu cap de vosaltres, tot i que tu seràs el primer...".⁵¹

Passava el temps i en el si de la CNT continuava l'estira-i-arrotonsa que oposava sindicalisme a radicalisme; era un tema que mai no va acabar de resoldre. Si va fer-se visible a les Arenes i va reparèixer aquell mateix any amb l'acceptació per part de Seguí de la Comissió Mixta de Treball, l'octubre del 1919 va tornar-ho a fer al congrés de la CNT celebrat a Madrid al mes de desembre, en què el sindicat va decidir la seva adhesió provisional a la Tercera Internacional (tot indica que per pur tacticisme), va posposar qualsevol projecte d'unió amb la UGT i va proclamar el comunisme llibertari com a meta de la CNT. En aquell congrés, Seguí va dir:

Som partidaris, no pas en teoria que hi som contraris, però per necessitat de la realitat, som partidaris d'entrar a la Tercera Internacional, i som partidaris d'entrar a la Tercera Internacional perquè això avalarà la nostra conducta en la crida que la Confederació Nacional del Treball a Espanya farà a les organitzacions sindicals del món per construir la verdadera, l'única, la genuïna Internacional dels treballadors.⁵²

Així s'arribà a la conferència nacional de Saragossa, celebrada els dies 11 i 12 de juny de 1922. Allà es va decidir retirar l'adhesió a la Tercera Internacional després de discutir els informes dels homes que s'havia enviat a Rússia, entre ells un de Pestaña. Les conclusions del sindicalista lleonès, que no havia pogut transmetre la informació a causa del seu empresonament, foren demolidores. Arran d'aquestes informacions, es va acordar separar-se de manera radical de Moscou i es va acceptar d'ingrés de la CNT a l'Associació Internacional de Treballadors (AIT) de

⁵⁰ Díez, X. (2016). *El pensamiento polític...* Op. cit., 134.

⁵¹ Playà Maset, J. (2023). *Avui fa cent anys...* Op. cit.

⁵² Confederación Nacional del Trabajo (1932). *Memoria del Congreso celebrado en el teatro de la Comedia de Madrid, los días 10 al 18 de diciembre de 1919*. Tipografía Cosmos, 367-372.

Berlín. Fins i tot es va aprovar, per unanimitat, una protesta de la CNT contra la repressió que el Govern rus exercia contra el seu poble. Tots els prosoviètics van abandonar la CNT.⁵³

Un dels aspectes significatius del pensament de Seguí es va plasmar a la conferència: la concepció flexible de l'apoliticisme de la CNT. Seguí va defensar l'apoliticisme, no pas perquè no considerés útil la política, sinó per evitar allò que estava passant coetàniament a Europa: que els sindicats acabaven esdevenint apèndixs subordinats a partits polítics teòricament obrers (PSOE, socialdemòcrates alemanys, socialistes francesos, laboristes britànics...). Per contra, més aviat defensava utilitzar els polítics en benefici dels obrers, mantenint-ne sempre l'estricta independència sindical. Allà, en aquell context, conjuntament amb altres dirigents confederals, Seguí impulsà una resolució per la qual la CNT es declarava apolítica no antipolítica. Així, fou partidari de pactes amb la UGT en moments de lluita concrets i també amb forces democràtiques i republicanes d'esquerra de cara a un canvi de règim, que pogués beneficiar el sindicat. En aquesta Conferència de Saragossa, Seguí fou escollit secretari general de la CNT, i fou reconeguda la seva influència a tot Espanya.⁵⁴

En aquesta conferència, juntament amb Joan Peiró, Àngel Pestaña i Josep Viadiu, Seguí advocà també per la intervenció de la CNT en tot allò que pogués afectar les condicions de vida de la classe obrera i va promoure entre els treballadors la idea de l'emancipació com a motor social.

Salvador Seguí, sens dubte, havia esdevingut un dels principals enemics de la patronal catalana.

14. L'ASSASSINAT

El dia anterior a la seva mort, el divendres 9 de març de 1923, el Noi i la seva parella, Teresa Muntaner, ja havien evitat un intent d'atemptat a la porta del teatre Còmic. La tarda del dissabte, dia de l'assassinat, Seguí va trobar-se amb Lluís Companys, advocat i amic, i dos sindicalistes, Lluís Botella i Francesc Comas, més conegut com a Peronas, al cafè El Tostadero, de la plaça de la Universitat. La tertúlia es va allargar fins aproximadament les set, quan la colla es va dispersar. Seguí i Comas van anar Rambla avall fins al carrer de Sant Pau, on van introduir-se al Districte 5è (el "barri xino").

A la cantonada del carrer de la Cadena (avui Rambla del Raval) amb el de Sant Rafael, se'ls van acostar tres homes. Tot i que anaven armats, cap dels dos sindicalistes no va tenir temps de reaccionar. Segons l'autòpsia, el Noi va morir d'un únic tret a la nuca. Tenia trenta-cinc anys. Comas va rebre tres impactes de bala, i, trontollant, va aconseguir entrar en una carnisseria.

De l'atemptat perpetrat contra Seguí se n'ha culpabilitzat sovint als seus propis correligionaris. Fonts obreres, però, sempre han assenyalat com a autors d'aquest crim a membres dels Sindicats Lliures. Una documentació generada després de l'atemptat perpetrat contra el sindicalista del Lliure, Muñoz, aclareix algunes hipòtesis. Comença explicant com el llavors president del Govern, el liberal comte de Romanones, en aquells moments es va interessar en la qüestió i encarregà a un personatge, anomenat Artigas, l'esclariment dels atemptats socials que estaven succeint a Barcelona. No ha estat possible saber qui era el tal Artigas ni quina era la seva professió, però tot indica que ocupava algun càrrec oficial. Segons Artigas explicava a

⁵³ Cruells, M. (1974). *Salvador Seguí...* Op. cit., 150.

⁵⁴ Vega, E. (1994). Salvador Seguí, el "Noi del Sucre". Op. cit.; Zoffmann Rodríguez, A. (2022). De Moscú a Zaragoza, la ruptura de la CNT con la Internacional Comunista (1921-1922). *Ayer* (126:2), 213-241.

Romanones, el dia de l'atemptat contra Seguí era dissabte i una hora abans del succés la parella de seguretat que feia servei on va ocórrer el fet fou allunyada d'allí, enviant un dels agents al cinema Monumental i l'altre a l'Argentino; el lloc quedà desprotegit de força pública. Tanmateix, la documentació indica que se sabia que Seguí hauria de passar per aquell lloc, perquè havia d'anar al Sindicat de la Construcció. I, sempre segons indica la font, Artigas confessava a Romanones que en medis oficials barcelonins es culpava de l'atemptat a dos fills d'un tal Alvarado, que serien jaimistes, com a coautors del fet. També deia que el delegat del districte de policia on es va produir l'atemptat i l'encarregat de donar protecció a Seguí era el policia Cabestany, el qual el 1919 era el secretari d'un sindicat lliure regional. Sembla que Antonio A. Cabestany, juntament amb els agents Albesico, Pita, Romero i Marín, havien tornat a Barcelona després que tots haguessin hagut de sortir de la ciutat arran de la marxa de Martínez Anido i Miguel Arlegui. I Artigas afirmava rotundament que van ser els del Sindicat Lliure els que assassinaren a Layret i a Seguí.⁵⁵

Després de la mort de Seguí es va detenir a Lluís Adset perquè s'havia trobat la seva cartera al lloc del crim, però només era un curios. Cal dir que, en general, la major part de la classe obrera va donar per fet que darrere aquest assassinat hi havia els homes dels Sindicats Lliures pagats per la patronal. Anys més tard, Pestanya va dir que s'havien pagat milers de pessetes. Fins i tot va assegurar, sense dir noms, que el promotor era un conegut industrial barceloní.⁵⁶

La notícia de la mort de Seguí va córrer ràpidament. Maria Espès, l'esposa d'Àngel Pestaña, que vivia molt a prop, va acudir amb un llençol amb la finalitat de cobrir el cos de Seguí.

L'assassinat commocionà la ciutat. Molts barcelonins van anar fins a l'indret on els dos sindicalistes van ser abatuts per a dipositar-hi flors. El diumenge a la tarda es registraren alguns tiroteigs i aldarulls dispersos. Les autoritats, tement un motí, van detenir desenes de sindicalistes, van clausurar les organitzacions sindicals i van enviar policies i guàrdies civils a patrullar per tota la ciutat. El dilluns dia 12, l'enterrament de Seguí fou clandestí. Ni tan sols es va permetre la presència de la família. Un dels pocs autoritzats a complir amb els tràmits administratius va ser Lluís Companys. El Noi va ser enterrat al cementeri civil de Montjuïc. La CNT interpretà aquests esdeveniments com una agressió. La notícia del "no funeral" es difongué de pressa per la ciutat. Al llarg del matí, grups de sindicalistes van recórrer Barcelona tot comminant la ciutadania a tancar els negocis i aturar les fàbriques. S'estengué una vaga general. Molta gent es concentrà davant el Govern Civil. El governador, aclaparat per la situació, va alliberar els anarquistes detinguts el diumenge anterior.

Quan va morir Peronas, els sindicalistes van exigir un enterrament públic. El governador va prometre la celebració pública del seu funeral. Segons expliquen els testimonis, l'acte fou apoteòsic, amb l'assistència de prop de dues-centes mil persones.⁵⁷ Fou una mena d'enterrament substitutori.

Pocs mesos després de l'assassinat dels dos anarcosindicalistes, davant la intensificació de la guerra social, un nou cop d'Estat, el de Primo de Rivera, que comptava amb el beneplàcit de la burgesia catalana, iniciava una nova dictadura. La CNT va ser incapaç de respondre a l'aixecament amb una vaga i va començar a perdre seguidors fins a la seva il·legalització el maig de 1924.

⁵⁵ Arxiu del comte de Romanones, Real Academia de la Historia (Madrid) (Fons Romanones). Carta de Julián Artigas a Madrid, Lligall 70, Carpeta 31, Barcelona, 19 de març (s. d., probablement 1923).

⁵⁶ Coll, M. (2023). El Noi del Sucre. *Op. cit.*, 45.

⁵⁷ Huertas, J.M. (1974). Salvador Seguí... *Op. cit.*, 63.

15. UNA REFLEXIÓ FINAL

Salvador Seguí va ser un dels dirigents més famosos del sindicat anarcosindicalista Confederació Nacional del Treball (CNT), a més d'una figura central en la història del moviment obrer espanyol del segle XX. En particular, va liderar des de la CNT una aposta pionera pel sindicalisme industrial, que va representar una fita fonamental en la modernització de les organitzacions obreres de la península.

De formació autodidàctica, era partidari d'educar la classe treballadora com a pas previ a la revolució social contra el capitalisme. Dues idees, la cultura com a palanca d'alliberament personal i el sindicat com a eina d'alliberament col·lectiva, van modelar el seu ideari. Els resultats d'aquestes idees no trigarien a arribar: el 1908, Solidaridad Obrera va ampliar el seu àmbit d'actuació a tot Catalunya i fou la base de la Confederació Nacional del Treball (CNT), i el 1918 la regional catalana de la CNT celebrà a la barriada de Sants un congrés en què el sindicat passava de les societats d'ofici als Sindicats Únics de Ram —anticipant les federacions d'indústria—, un salt qualitatiu que dotà la CNT d'una capacitat de resposta extraordinària davant dels reptes que se li presentaven: crisi econòmica, repressió policial i pistolerisme patronal.

La seva concepció original del paper dels sindicats en la vida pública podria haver obert escenaris interessants per al desenvolupament de la CNT en un context democràtic. No obstant això, el projecte de Seguí es va veure truncat a causa de la seva defunció precoç, quan només tenia trenta-cinc anys, assassinat per pistolers del Sindicat Lliure. Desapareixia així un dirigent que havia encarnat la voluntat unitària d'un anarcosindicalisme de negociació sense perdre de vista l'objectiu revolucionari a llarg termini.

REFERÈNCIES

- BENGOECHEA, S., 2020. "Cuando Martínez Anido controlaba Barcelona con la venia de la patronal. El centenario", *Conversación sobre la Historia*, 24-11-2020. Disponible a <https://conversacionsobrehistoria.info/2020/11/24/cuando-martinez-anido-controlaba-barcelona-con-la-venia-de-la-patronal-el-centenario/>. *Boletín de la Cámara de Comercio de Barcelona*, març de 1919.
- BREY, G. "Seguí i Rubinat, Salvador. Noi del sucre". Real Academia de la Historia, <https://dbe.rah.es/biografias/7922/salvador-segui-y-rubinat>.
- COLL, M., 2023. "El Noi del Sucre. Una víctima del pistolerisme", *Sàpiens* (252), 3-2023.
- CONFEDERACIÓN NACIONAL DEL TRABAJO, 1932. Memoria del Congreso celebrado en el teatro de la Comedia de Madrid, los días 10 al 18 de diciembre de 1919. Tipografía Cosmos, Barcelona.
- CORTAVITARTE CARRAL, E., 2023. "El legado sindical de Salvador Seguí Rubinat, El Noi del Sucre", *Sin Permiso*, 15-4-2023. Disponible a <https://www.sinpermiso.info/textos/el-legado-sindical-de-salvador-segui-rubinat-el-noi-del-sucre>.
- CRUELLS, M., 1974. Salvador Seguí, el Noi del Sucre. Ariel, Barcelona.
- DALMAU, A., 2008. El cas Rull: Viure del terror a la Ciutat de les Bombes (1901-1908). Columna, Barcelona.
- DÍEZ, X., 2016. El pensament polític de Salvador Seguí. Virus Editorial, Barcelona.
- DOMÈNECH, X., 2013. "Salvador Seguí o les tres vides d'un anarcosindicalista (sindicalisme, revolució, hegemonia i frontpopulisme)", *Marxismo Crítico*, 11-3-2013. Disponible a <https://marxismocritico.com/2013/03/11/salvador-segui-o-les-tres-vides-dun-anarcosindicalista/>.

- FOIX, P., 1957. Apòstols i mercaders: Anys de lluita social a Catalunya. Eds. de la Fundació Sara Llorens de Serra, Mèxic.
- GABRIEL, P., 1975. "Introducció", a PEIRÓ, J. *Escrits, 1917-1933*. Edicions 62, Barcelona.
- ~, 1979. "El anarquismo español", a WOODCOCK, G. *El anarquismo: Historia de las ideas y movimientos libertarios*. Ariel, Barcelona.
- Heraldo de Madrid (entrevista de Seguí amb Antonio Cases feta a Madrid), 4-10-1919.
- HUERTAS, J.M., 1974. *Salvador Seguí: el Noi del Sucre: Materials per una biografia*. Laia, Barcelona. *Justícia Social*, 8-3-1924.
- La Protesta* (1), 1-11-1919.
- La Veu de Catalunya*, 16-1-1920.
- La Voz* (Madrid), 4-9-1920.
- LÓPEZ, A.; GÁLVEZ, P., 2021. *8 hores: El Noi del Sucre i la vaga de La Canadana*. Pagès, Lleida.
- PLAYÀ MASET, J., 2023. "Avui fa cent anys de l'assassinat de Salvador Seguí, 'El Noi del Sucre'", *La Vanguardia*, 10-3-2023.
- Salas, M., 2023. "La actualidad del Noi del Sucre". *Sin Permiso*, 16-4-2023. Disponible a <https://www.sinpermiso.info/textos/la-actualidad-del-noi-del-sucre>.
- "Salvador Seguí Anarquismo y Sindicalismo", disponible a https://anarkobiblioteca3.files.wordpress.com/2016/08/anarquismo_y_sindicalismo_-_salvador_seguc3ad.pdf.
- SANTOS, M.C., 2003. Ángel Pestaña, caballero de la triste figura. Tèsi Doctoral, Universitat de Barcelona.
- SEGÚ, S., 1975. *Escrits* (a cura d'Isidre Molas). Edicions 62, Barcelona.
- SOLER, A., 2016. *Apóstoles y asesinos: Vida, fulgor y muerte del Noi del Sucre*. Galaxia Gutenberg, Barcelona.
- Solidaridad Obrera*, 17-2-1917.
- Solidaridad Obrera*, 3-7-1918.
- VEGA, E., 1994. "Salvador Seguí, el 'Noi del Sucre'", a SÁNCHEZ, A. (dir.): *Barcelona, 1888-1929*. Alianza, Madrid.
- VIADIU, J., 1960. "Salvador Seguí ('Noy del Sucre'). El hombre y sus ideas", *Cuadernos Populares* (2), París.
- ZOFFMANN RODRÍGUEZ, A., 2022. "De Moscú a Zaragoza, la ruptura de la CNT con la Internacional Comunista (1921-1922)", *Ayer* (126:2), pp. 213-241.

SOLEDAD BENGOCHEA ECHAONDO és doctora en història per la UAB. La seva activitat investigadora s'ha centrat en els moviments socials i l'organització de la patronal catalana durant la primera dècada del segle XX. Per a ella ha estat també un tema d'estudi i reflexió la història de les dones al segle XX. Autora de diversos llibres, ha col·laborat en obrers col·lectives i ha publicat nombrosos articles.

Llicència

Aquesta obra està sota una llicència internacional Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0. L'autor/a que publica en aquesta revista està d'acord amb els termes següents:

- L'autor/a cedeix en exclusiva tots els drets de propietat intel·lectual a l'editor/a per a tot el món i per a tota la durada dels drets de propietat intel·lectual vigents aplicables.
- L'editor/a difondrà els textos amb la Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0, la qual permet compartir l'obra amb tercers, sempre que en reconeguin l'autoria, la publicació inicial en aquesta revista i les condicions de la llicència.

Licencia

Esta obra está bajo una licencia internacional Creative Commons Atribución-NoComercial-SinDerivadas 4.0.

El autor o la autora a que publica en esta revista está de acuerdo con los términos siguientes:

- El/la autor/a cede en exclusiva todos los derechos de propiedad intelectual al/la editor/a para todo el mundo y toda la duración de los derechos de propiedad intelectual vigentes aplicables.
- El/la editor/a difundirá los textos con la Atribución-NoComercial- No Derivada 4.0 Internacional que permite compartir la obra con terceros, siempre que éstos reconozcan su autoría, su publicación inicial en esta revista y las condiciones de la licencia.

License

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

The author who publishes in this journal agrees to the following terms:

- The author exclusively assigns all intellectual property rights to the publisher worldwide and for the entire duration of the applicable intellectual property rights.
- The publisher will distribute the texts under the Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 International, which allows the work to be shared with third parties, as long as they acknowledge the authorship, the initial publication in this magazine and the conditions of the license.